

Доброго дня. Тема уроку. Апостроф. Позначення м'якості приголосних

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

- **ПЕРЕЙТИ ЗА ПОСИЛАННЯМ.** Апостроф. Позначення м'якості приголосних <https://www.youtube.com/watch?v=U8s3J0MudTs>
- **ПЕРЕЙТИ ЗА ПОСИЛАННЯМ.** Апостроф. М'який знак. Онлайн-курс з підготовки до ЗНО "Лайфхаки з української мови" <https://www.youtube.com/watch?v=KpEagwi6qF4>

Сьогодні на уроці ми з вами працюватимемо над темою «Апостроф. Позначення м'якості приголосних». Під кінець уроку ви повинні знати правила вживання апострофа та знака м'якшення, уміти правильно вимовляти й писати слова з апострофом та м'яким знаком, вільно користуватися ними в мовленні. Сподіваюся, усі отримають величезне задоволення від уроку, вкотре переконаються у своїх знаннях і вміннях. Тож бажаю вам гарного настрою й успіхів. А девізом сьогоднішнього нашого уроку будуть такі слова:

Не просто слухати, а чути.

Не просто дивитися, а бачити.

Не просто відповідати, а міркувати.

Дружно й плідно працювати.

1. Теоретична хвилинка.

Робота з таблицями «Вживання апострофа».

(Законспектувати таблиці)

Апостроф (грецьк. *apostrophe* — звернений набік) — знак, який передає на письмі роздільну вимову **я, ю, є, ї** після твердого приголосного: *м'ята* [мй'ата], *подвір'я* [по'дв'їр'я].

Апостроф пишуть перед я, ю, є, ї		Апостроф не пишуть	
після б, п, в, м, ф	<i>сім'я, в'юн, Дем'ян</i>	якщо перед б, п, в, м, ф стоїть кореневий приголосний ¹ , крім р	<i>цвях, свято, дзвякнути</i>
після р (при роздільній вимові; чути [й])	<i>подвір'я, Мар'яна</i>	після р (при злитій вимові; не чути [й])	<i>бур'як, рюмсасти</i>
після префікса, що закінчується на приголосний	<i>роз'єднати, від'їзд</i>	після префікса, що закінчується на голосний	<i>поєднати, заїзд</i>
у складних словах після першої частини, що закінчується на приголосний	<i>Мін'юст, дит'ясла</i>		

Також апостроф треба писати в слові *Лук'ян* і похідних: *Лук'яненко, Лук'янчук* та ін.

¹ Тут і далі мається на увазі літера на позначення приголосного звука.

«Вживання знака м'якшення»

М'який знак (або знак м'якшення) передає м'якість приголосних звуків на письмі, його пишуть після букв **д, т, з, с, ц, л, н**:

у кінці слова	<i>якість, велетень</i>
у середині складу перед о	<i>льодяник, тьохкати</i>
у суфіксах -ськ-, -цьк-, -зьк-, -ньк-, -оньк-, -еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-	<i>міський, козацький, ризький, малесенький, тонюсінький</i>
у дієсловах перед -ся	<i>підводься, видніється</i>
у буквосполученнях льч, льц, (від льк); ньч, ньц (від ньк)	<i>ляльчин, ляльці</i> (від <i>лялька</i>), <i>доньчин, доньці</i> (від <i>донька</i>)
після л перед м'яким приголосним і шиплячим	<i>польський, пальчик</i>

Перед м'якими приголосними й шиплячими м'який знак не пишуть, окрім поданих вище випадків: *Оболонь* — *оболонський*, *промінь* — *промінчик*, *Умань* — *Уманщина*.

М'який знак також не пишуть після першої частини складних числівників: *п'ятдесят, шістсот*.

Після **р** м'який знак пишуть у словах *трьох, чотирьох, ларьок, забрьоханий, Горький, Зорькін*.

Винятки: *бриньчати, няньчити, різьбяр, тьмяний, женшень, Маньчжурія* та похідні.

2. Робота з підручником.

- виконати вправу 201, с. 91.
- виконати вправу 204, 205 с. 92.

3. Розподільний диктант з ключем.

Запишіть слова у дві колонки:

- 1) у яких вживають апостроф;
- 2) у яких не вживають апостроф.

В...яжу, уз гір...я, дит...ясла, мор...як, скам...янів, здоров...я, св...ято, полум...я, чебер...яти, скип...ятити, вип...є, п...єса, од...яг, ув...язнений, вечер...я, матір...ю, ад...ютант.

Ключ. Підкресливши другі букви, прочитаєте прислів'я (Язик до Києва доведе)

Правильна відповідь

Слова з апострофом	Слова без апострофа
В'яжу	Моряк
Узгір'я	Свято
Дит'ясла	Чеберяти
Скам'янів	Одяг
Здоров'я	Вечеря
Полум'я	
Скип'ятити	
Вип'є	
П'єса	
Ув'язнений	
Матір'ю	
Ад'ютант	

Ключ. Язик до Києва доведе.

4. Цифровий диктант.

Викладач зачитує слова, якщо в слові пишеться знак м'якшення – учні ставлять цифру 1, якщо не пишеться – цифру 2.

Уман...щина, Брун...ка, корін...чик, нян...чити, безбатчен...ко, мен...ше, приз...ба, Устин...чин, у лун...ці, дзв...якнути, ковал...ський, розрісс...я, брин...чати, вгомонишс...я, цв...ях, кан...йон, біл...ше.

Правильна відповідь: 2, 1, 2, 1, 2, 2, 1, 2, 2, 2, 1, 2, 1, 2, 2, 1, 1.

5. Онлайн-тест.

Виконати завдання онлайн: розподілити слова у дві колонки – з м'яким знаком та без м'якого знака.

<https://goo.gl/tJpBOR>

6. Творчий диктант.

Від поданих слів утворіть нові з орфограмою «Вживання апострофа».

Гора, двір, їсти, язик, Дніпро, яблуко, право, єднання, дощ, брова, жнива, яр, Азов, їхати, риба, ребро, кров.

Гора – міжгір'я, двір – подвір'я, їсти – з'їсти, язик – без'язикий, Дніпро – Придніпров'я, яблуко – пів'яблука, право – безправ'я, єднання – об'єднання, дощ – бездощів'я, брова – надбрів'я, жнива – переджнив'я, яр – під'ярок, Азов – Приазов'я, їхати – під'їхати, риба – риб'ячий, ребро – підребер'я, кров – безкрів'я.

7. Слова, записані фонетичною транскрипцією, запишіть звичайним письмом.

[готу□йуц':а], [завйаза□вс'а], [румйа□нец'], [курйе□р], [ри□бйачий], [сни□с':а], [сни□ц':а], [жене□ц':а], [в'іта□йуц':а].

Правильна відповідь: готуються, зав'язався, рум'янець, кур'єр, риб'ячий, снишся, сниться, женеться, вітаються.

8. «Письмо з пам'яті».

Прослухати вірш, запам'ятати, а потім записати якнайбільше слів з апострофом.

У п'ятницю, у надвечір'я,
Як туманцем потягло,
Сонце плавно у міжгір'я
Спочивати попливло.
На подвір'ячку, під в'язом,
Вся зібралася сім'я:
Відпочить, побути разом
Та послухать солов'я.
Вечоріє. На подвір'ї
Вся сім'я рядком сидить...
Перше впливло сузір'я:
Бавить, манить і мигтить.

9. Інтерактивне опитування «Так» чи «Ні»?

Підтвердити чи заперечити тези .

- Роздільність вимови я, ю, є, ї та попереднього твердого приголосного позначається апострофом. *(Так)*
- М'який знак пишемо після л перед м'яким приголосним і шиплячим: польський, пальчик. *(Так)*
- Апостроф пишеться після губних приголосних д, п, т, м, ф. *(Ні)*
- Апостроф не пишеться, коли перед губним звуком є приголосний (крім р), який належить до кореня: дзвякнути, мавпячий, свято, тьмянний, цвях, але: верб'я, торф'яний, черв'як. *(Так)*
- М'який знак пишемо після букв *д, т, з, с, ц, л, н* у кінці слова. *(Так)*
- Апостроф не пишеться перед *йо*: курйоз, серйозний. *(Так)*
- Апостроф не ставиться в іншомовних словах, якщо вони вимовляються не роздільно: нюанс, бюджет, кювет, гравюра *(Так)*

Домашнє завдання.

1. Повторити правила, які згадувалися на уроці.
2. Виконати вправу 208 на с. 92 та вправу 209 на с.93 підручника.

Посилання на підручник:

<https://pidruchnyk.com.ua/394-ukrayinska-mova-zabolotniy-10-klas.html>